

ДОМАЋИ ЛИСТ.

Цена је листу :	Изази сваког 1. и 16. дана у месецу.	За Србију :
на целу годину 2 фор.	УРЕДНИК, ВЛАСНИК И ИЗДАВАЛАЦ :	на целу годину 5 дин.
на по године 1 фор.	СТЕВАН КОЊОВИЋ, учитељ.	на по године 3 дин.

ЉУБАВ К РОДИТЕЉИМА.

(По туђој замисли).

Природа је уписала вечитим писменима у срце свакога детета овај закон: *љуби родитеље своје*. Познато је, да и саме животиње, питоме и дивље, знају показати наклоност и љубав сродњу својих хранитеља и родитеља, само што та љубав траје дотле, док требају њихове бриге и старања т. ј. док сасвим не дорасту, и док не стану на своје ноге и не полете својим крилима.

Она лена напомена старозаветне књиге: *поштуј оца својега делом и речма... само је одјек божје заповест, и гласа природина*. Сасвим је природно, да љубав и добротворство заслужују да се награде љубављу и благодарношћу, а ко друкчије мисли и ради, то је право чудовиште. Може ли које срце силније и нежније љубити од родитељског? Еда ли имамо већих добротвора од родитеља? Зар да ми не љубимо оне, који су нас љубили и непрестано нас љубе? Зар да вечитом благодарношћу не дугујемо онима, који су нас обасинали свима добрима и обасишћу нас и даље? Зашта би само каменита срца човек одрекао им право на љубав и поштовање деце своје.

Свуд па и у најдаљнијим крајевима света сусрећемо се с љубављу к родитељима као обичном и опћом појавом. Вера, обичаји, поднебље, васпитање, воде и брегови цепају и деле велико друштво људско на више мањих друштава, а по нетој заповести божјој, која вели: *поштуј оца својега и матер...* види се, да су сва та разна друштва једно, заједница. Она неје људски изум, нити земаљски закон, него божја заповест, реч природина.

Ова се реч на дно душе човечје сложила и нема силе, која је отуд може истиснути. Има родитеља, који смећући с ума свој свети позив и дужности стављају на коцку љубав и поштовање своје деце, те зарад таштих светских радости и забава отресају се бриге и старања око рођене крви своје. Шу ни ове небриге родитољи својим немаром не могу затомити у својој деци вечите осећаје љубави и поштовања спрам себе као родитеља. Већ сама помисао: ово је мој отац, ово моја мати, може да разбуди уснаване и умекша отврдле осећаје. Било је а и данас има тако покварене деце, која родитељску

муку презирањем, а њихова добротина и благодарношћу враћају, а као савршени људи угушују глас свакога лепшега осећаја у души својој а не могу да сахране у себи благодарност и љубав к родитељима, које та пре та после са свима слатким успоменама из детињства избију на површину душе њихове. Имаш ли оца и матер, упитах једног хришћанина, који не хте ни чути о каквом покајању, мада је био на последњем часу. Имам, рече он једва и погледа ме покајнички својим потавнелим очима, давно су они мене проклели, јер сам их често немилостице вређао! Несу они тебе проклели, а ако су и учинили то у жестини гнева својега, за цело су одмах натраг повукли клетве своје, па се сад моте богу за тебе, да те опрости. Је ли баш тако? Ох, онда ће ми јамачно и бог опростити. На то му грунуше потоње сузе од очију. То беху сузе искрена раскајања и захвалности. Зар овај пример јасно не сведочи, да је љубав к родитељима тако срасла с природом човечјом, да је ништа не може од ње одвојити. Будно око божје пази на овај осећај.

Овај осећај, што у срцу децјем изазива љубав и доброта родитеља уједно је и почетак, зачело морална живота. Пре него се зачну појмови о вредности, великодушности и правде, већ се родили и развили осећаји љубави и

благодарности спрема родитеља. У добу детињства легло овим осећајима треба тражити у природном нагону, а не у врлини. Они су извор сваке врлине, свега лепог, узвишеног и племенитог. С тога обично оне, који се одликоваху љубављу к родитељима, крашаху и друге врлине. Повесница и светска и црквена пуна је примера, који потврђују мало час речене речи наше. Доста је да се сетимо најпослушнијег и најбољег детета — малог Исуса. Бити добар и љубити своје родитеље две су дужности сваког детета хришћанина, које се не даду једна од друге раставити. Што је ко бољи, тим већма поштује своје родитеље, и обратно што ко већма поштује своје родитеље, тим је бољи и савршенији.

Ко љуби своје родитеље истинитом детињском љубављу, тај се с правом може назвати срећним једно, што је божји благослов на њему, а друго, што је та љубав извор свију осталих врлина. А преступање ове дужности је врело свих несрећа. Даље као што је благослов родитељски неоцењено благо деци, тако и њихове клетве и сузе као дух гонитељ прате незахвално дете на свима путевима живота његова, до вечне куће, и даље још, на оном свету. Јер *очин благослов утврђује кућу детињу, а клетве материне руше је из темеља.*

Сомбор.

п. М. Г.

Воћарство.

Резање (кресање) воћака.

(Наставак.)

Висока и полувисока воћка.

б.) Круна на високој и полувисокој воћци.

2. Шуља круна.

(Круна без вођице.)

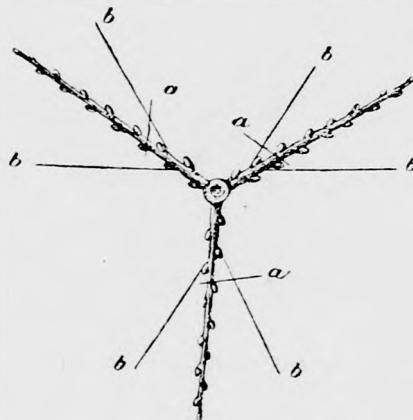
Она воћка која по средини своје круне нема усправну грану, која би била као наставак стабла кроз круну, коју круну у пређашњим чланцима назвасмо круну с вођицом, назива се *воћка са шуљом круном* или *круна без вођице*.

И оваково удешавање круне почиње у оно исто доба, кад и круна са вођицом — било при пресађивању младог каламка или треће ил четврте године у расаднику.

Дакле кад смо ма у ком од ова два случаја, тек свакојачо имамо пред собом воћкицу, која има лепо удешено стабло а поврх овог, у одређеној и прописаној висини, налази се по 5 до 6 граница, или и која и више, онда међу тим границима морамо изабрати *највише три* или *најмање две* такве границе, које око горњег дела стабла леже на противним странама. Ако су три границе онда оне укупно морају таки положај заузети према стаблу, односно средини својој, да је око њега тако поређано, да сачињавају, као нека три крака, која се протежу у три разна правца и да је сваки крак у разлици правца једнако један од другог удаљен. Но колико се тежи за овом правилном разликом у правцима, толико морамо се старати да при избору, мотримо и на то, да нису ни по месту избијања ове три границе јако удаљене једна од друге, и ако се не може наћи, да су све три границе из једне висине дотичног стабла избиле. Кад смо дакле при избору у сваком погледу обзира имали, па и изабрали све три, које највише одговарају траженим условима, све се остале границе, као и она, која би могла да буде вођица оцеку, сасвим до оног места, одакле су избиле, и онда ћемо добити трократу круну, која би, кад би је од горе гле-

дали изгледала као звезда од три крака или као што нам то јасно сл. 70. приказује.

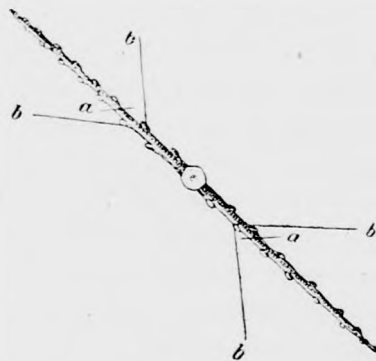
Хоћемо ли да при овом првом раду узмемо само две границе и њима да положимо основ шуљој круни, то према напред казаном и изложеном, морају се и овде такве две границе изабрати и на око узети, које су

Слика 70.

сасвим на противним странама, а и места одакле су избиле, да нису једно од другог јако удаљена. Све се остале по правилу орежу; и тада нам остаје двокрака круна; а кад би је од горе гледали, изглед би био као што нам приказује сл. 71.

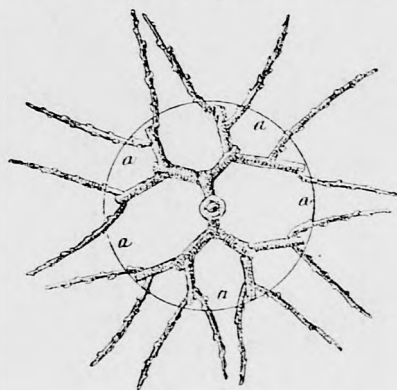
Кад смо тим начином изабрали границе, а остале порезали сасвим до стабла, онда мо-

Слика 71.

рамо удешавати како ћемо ове три, односно две границе да орежемо, да будућим растом

даду круни онакав округао облик какав га ми замишљамо. Држимо се и овде оног правила, кога при прошлом чланку напоменусмо у погледу дужине ове прве серије грања. Све три гранчице или две морамо орезати у дужину од 30 до 40 см. пазећи на то, да два *крајна ока* тако оставимо, да заузму положај више *са стране*, а не да је једно доле а једно горе. Ово се за то мора тако бирати, да гранчице, из тих очију, терајући на страну, попуњују онај размак између појединих кракова, било да је ових три или два. Како то бива јасно видимо у слици 70. и 71. свака се грана

Слика 72.

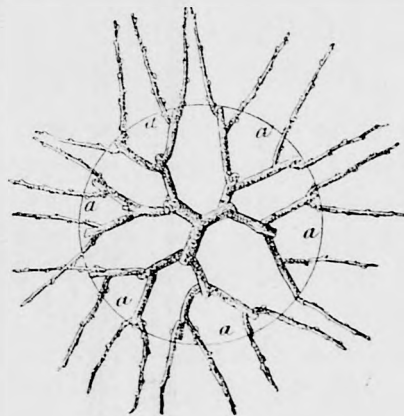
ореже у **а**; на сваком краку два крајна ока **в, в** остављају се да потерају оним правцем, којим нам дотичне линије јасно показују. А пошто су то крајње очи, то ће оне по природи својој највећма и терати, а тиме ће баш оно учинити што намеравамо с њима.

То би био ето у главном рад *прве године*.

Друге године пак, осим нижих гранчица, имамо на свакој овој главној грани, по две главне гранчице, које су избиле из крајних очију. Те се године прво све ситне гранчице испод ових крајних орежу до основе, а ове се главне орежу на 30 см. опет са оним истим обзиром да крајна два ока изаберемо, да леже више са стране, а не доле и горе, да са стране проширују круну и тиме би добили другу серију грања, која би умножила краке на круни. Наравно у оној, у којој смо положили три основна крака, било би више кракова, него у оној где су само два основна крака.

Треће године, остаје рад непромењен. Прво

се све гранчице између прве и друге серије порежу до основе, за тим се приђе трећој серији грања, па се и ова ореже, ал' сад на 20 см. са истим оним условима и захтевима, који нас руководише прве и друге године. Према чему видимо, да је сваки крак из прве се-

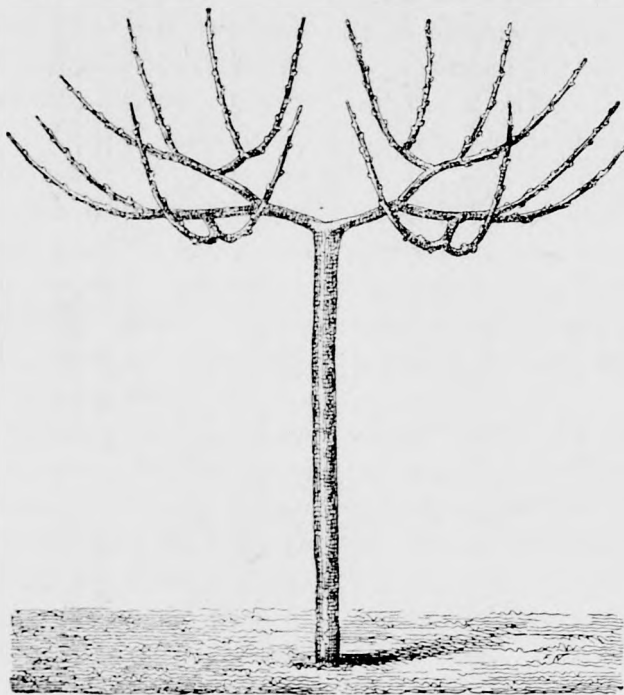

Слика 73.

рије, дао 2 краја у другој серији, а сваки крак друге серије опет 2 крака треће серије, што је свега на сваком краку рачунајући и први, треће године дао 7 кракова; од 2 основна крака круна сад има 14 кракова, а од 3 сад има 21 крак, који са својим крајним очима у последњој (трећој) серији морају лежати у виду кружне линије, положено или тек нешто са крајевима кракова треће серије издигнуто — што јасно можемо да видимо на сл. 72. круну од 2 основа крака, а на сл. 73. круну од 3 основна крака; кружна линија **а а, а, а, а** обележава, да сви краци ваља да су једнако удаљени од свога средишта — од стабла воћкиног. Те ће године потерати и четврта серија грања коју треба пустити да колико на страну ваља своје грање да тера, да толико врховима својима уздиже се и у висину, којом ћемо приликом најправилнију шупљу круну добити; а како би таква воћка изгледала то ево доносимо и слику (74.) њену, у чијој средини т. ј. у средини круне невидимо ни један ни летораст, ни избој, чега за ове три године не сме ни да буде.

Осталих се година овакова воћка, као и воћка која има у својој круни вођицу, мора у погледу овог пролетњег резања оставити својој судбини. Не сме се више резати, него

је морамо пустити, како је сама природа упу- | друго односно треће доба, у коме она има
ћује, пошто је прошло време, за које смо се | главни задатак да рађа, да нам плодом својим

Слика 74.

могли и управо морали старати за лепоту | враћа оно, што смо је трудом нашим за то-
и правилност круне њене; сад настаје њено | лико година задужили. (Наставиће се.)

Пчеларство.

Пчеле туђице.

Од А. W.

(Свршетак.)

Да је заиста то врло велико зло, кад пчеле туђице навале на једну кошницу, о томе нема сумње, јер с једне стране пропада једна кошница, а с друге једна се одаје таковој гадној навици која је штетна по цео пчелињак, јер је врло лако могуће да ће наертати и на остале, па да и не успеду опет нам погибијом пчела штоте а друго у самој радњи заостају.

Ми већ једном рекосмо, као год што мора имати свака појава свога узрока, тако и то без узрока не може бити ни ова појава. Хоћемо ли да осигурамо наше кошнице од ове напасти, сазнајмо прво узрок, уклонимо га, па смо тиме и ту жалосну појаву избегли.

Први и најглавнији узрок крађи јесте *неуредно држање кошница*. Ко хоће ма шта да држи а особито живо створење, он га мора и уредно држати, а уредно ће га моћи само онда држати; ако га зна неговати, зна опходити око њега, не учинили он то, наступиће неуредност, а неуредност је мати даљих рђавих последица. Па као што је то код других животиња тако је то и код пчела. За то се иште од пчелара да се прво отресе свакојаквих предрасуда; него нека озбиљно сам проучава пчелу и рад њен; то ће му искуство више вредити него поверка којекаквих банских мансафларија и гадлука.

Свака пчела по природи својој има тај

посве параван нагон, да тумара за медом и да га тражи, па не пита она да ли је то дозвољено или не. Где га она може пре и више наћи тамо је она прва. Наравно да га већином највише може наћи у кошници, па још ако је слаба народом а уз то још ни матице нема, ту су јој врата широм отворена — нема чега да се плаши.

Ако пчелар није пазно на ову околност односно на овај узрок, или га баш ни знао није и према томе није га отклонио својим знањем, то је онда он сам главни узрок, што се крађа појавила па на његову штету и извела.

Пчела просути мед, или скоро сипани или размазиван на далеко осети. У пролеће, покаже ли се нужда да се кошнице морају подрезати, па се том приликом ножем захвати и нешто меда, пчеле ће га из друге кошнице брзо осетити, и не станемо ли ми на пут, ето нам зла без невоље. Исто ће се десити, ако с непажњом и без икаквих обзира хранимо пчеле, и ту мед игра главну улогу, осетиће га и навалиће. За то се ти послови тада морају обављати кад се пчеле већ примирују, кад се већ купе у своју кошницу а не кад се разлећу. Дакле пред вече; с једне стране с тога, што мало час рекосмо а друго, да они сав налазећи се мед ван ћелица, могу склонити за оно време, кад им споља опасност не може претити — дакле да поћу обаве тај посао. То исто важи и за исецање комадића саћа, које су на незгодном месту почеле градити и у којима се по нешто меда може да нађе, — сав тај посао, као и други сличан овом, где би се и око меда нешто радило, ваља обавити пред вече и тиме смо за те случајеве отклонили узрок таковој немилој појави; дакле тиме смо уједно и саму опасност отклонили.

Да би дакле у сваком погледу пчеле туђице одбили, препоручују се ова средства:

1. Кад имаш на своме пчелињаку коју слабу кошницу или и безматок, а ти у пролеће при излетању, у јесен и при храњењу сузи им лета, да у сваком случају може и мало пчела домаћица одбити нападај пчела туђица. Што је мање лето у толико и на-

падај мора слабији да буде, који се са мањим отпором да одбити.

2. Безматок треба гледати да га што пре оматичиш, т. ј. да му што пре матицу додаш, како би се могао размножавати и доћи у ред правих кошница. Том приликом на сваки начин мораш се старати, да добијеш што млађу и снажнију матицу, која ће с једне стране брзо народ да множи а с друге што млађа матица и чилији радљивији и народ размножава; напротив стара матица иза себе оставља слабије и радилице, који су и при боју слабији и борци.

3. Ако можеш с места уклонити кошницу на коју нападају пчеле туђице, а ти је уклони; однеси је за први мах где у какву мрачну стају и ту нек постоји неко кратко време, а на њено место стави какву празницу, туђице кад нагрну на празницу и виде да нема никаква ћара брзо ће их воља за крађом проћи, и тако ћеш их најлакше моћи одвикнути.

4. Ако нападнута кошница није одвећ јака народом, може се пред летом њеним каквим јаче осетним мирисом замирисати, као са мравијом киселином, мошусе мирисом, бизам мирисом или другим, чим ће овај народ ојачати, пошто ће пчеле туђице које у њу доћу, опијене мирисом у њој и остати.

Но покрај свега тога, мораш се постарати, да сазнаш из које то кошнице нагрну пчеле и другу крад у и да и њиме колко је год могуће на пут станеш и да их одвратиш од ове зле навике. Нагрну ли пред тобом пчеле туђице у кошницу, мораш се наоружати велом преко лица, отворити или искренути кошницу те их све посути са брашном да већина побели. Остаји их опет на место и пази да ли ће која побелена пчела из ове кошнице излетати и да ли ће се другој унутити и у њу увући; приметити ли то с једном, брзо ћеш опазити и више таквих, што је јасан знак, да су пчеле те кошнице, уједно и пчеле туђице оне нападнуте. А не видиш ли ни једну брашнаву пчелу да је улетела у другу коју кошницу, а излећу из нападнуте, знак је да су пчеле туђице са другог, туђег пчелињака. Ако су

пчеле туђице са твог пчелињака, онда одма треба такову кошницу отворити или је окренути и унутра на њих посути прве испод тестере, да би их забавио са домаћим послом, да се чисте и ђубре износе а тиме их уједно и од крађе уклонити. Па као год што мораш нападнутој кошници лето сузити, тако исто ваља и овој да им у сваком случају рад

успориш. Лето се најбоље да сузити са чврстим блатом од жуте земље, којим се затвори лето и кроз блато проврти само толика јама колико ће моћи једна по једна пчела да излази или улази. И то тако све догле мора да остане, до год ниси сигуран да си ову напаст отклонио и нападнуту кошницу од пчела туђица осигурао.

„Der Praktische Landwirth.“

Виноградарство.

Резање винове лозе.

(Наставак).

VII. Метода а la Thomery.

(Свршетак.)

Ако су нове положнице, као лански залисци, слабе, то оне и ако их као такове оставимо неће донети плода; напротив ако су јаке и једре лозе, могу се једна на једну страну а друга на другу страну етаже полезити и узову привезати. Но пре него што би их повезали морамо означити дужину и место где ћемо их орезати, и као орезане да их повежемо. При одређивању дужине ових положница важи ово правило, да се свака положница, дакле и једна и друга, *ореже у дужину на 10 очију са крајњим оком које горе треба да је обрнуто; но и ако смо оставили на обема положницама по 10 очију то их не ћемо све оставити да рађају него ћемо оставити свако друго око, и то оно, које је горе обрнуто, а све доле обрнуте очи затрти*, према чему ће на свакој положници остати само 5 или највише 6 очију. На ово се правило морамо обзирати и при сваком даљем развађању положница идућих година, док не доспемо до одређене дужине, са сваком до 1.20 м.

Ако су те прве године слаби они

залисци, који би требали сада да су лозе положнице, то их морамо до најдоњег спољњег ока, дакле близу рашаља орезати, да ове године свака за себе испусти по један снажан ластар, један на једну а други на другу страну, који ће се идуће године орезати и удесити као права родница односно положница. Те идуће године морамо с њима исто оноко поступати како у претходном одеку нагласнемо за оне положнице, које се одма развише прве године као снажни ластари.

Ону годину, у којој се положнице удесе и на 10 очију свака ореже, сматрамо за *прву* годину. Те ће се године из 5 остављених очију развити на свакој положници 5 ластара са плодом; 4 унутрашња ластара ваља оправљати усправним правцем и како доспу до горње етаже, на којој се такођер налази друга једна положница, ваља их за ову етажу привезати и одма у врху заломити. Онај крајњи *цети* ластар, и на једној и на другој положници, не треба удешавати да иде усправним правцем, него косим споља и пуштати га нека расте у дужину све до друге

поле августа месеца, но међутим се мора привезати за горњу етажу, како до ње доспе, тих дана може се заломити. Ови се крајњи ластари с тога морају овако удешавати и неговати, да се лепо развију и оснаже, пошто ћемо идуће године од њих разводнице правити.

Друге године, прво се удешавају лањски крајњи ластари као праве лозе роднице; орежу се опет на 10 очију, те са као *разводнице* овог чокота положе уз исту етажу, свака на своју страну и привезу уз њу. И на њима ваља покидати све очи које су доле обрнуте, дакле 5, а 5 ће остати горе, са крајним оком опет да је горе обрнуто. Тим смо начином на обе стране целу положницу продужили са толиким делом разводнице, колико оне захватају дужину од 10 очију. — Кад је у главном положница готова, онда се приступи оним лозама, које се налазе по средини лањске положнице, којих на свакој страни има 4 или 5, ове се просто орежу на кондире од 2 ока. По томе ће за плод ове године бити на свакој страни најмање 4 кондира са по 2 ока, што свега износи 8 очију, и 5 очију на разводници, којом смо продужили положницу, то је свега 13 очију, а тако исто 13 очију и на другој страни, што је укупно 26 очију, рачунајући на свако око по 1 грозд, што у средњу руку тај чокот ваља да донесе 26 гроздова. — Остала нега чокота састоји се у неговању, привезивању и заламању ластара као и прошле године.

Треће године, разводнице се удешавају и орезују са обе стране исто онако и онако дугачке као и друге године. Но међутим ако би ова дужина раз-

водница премашила одређену дужину са сваке стране 1,20 м. то се она мора само на толико очију орезати, колико ће са новим делом разводнице постићи дужина сваке положнице 1,20 м. или рачунајући обе положнице, које леже у виду једне праве положене линије, дужину од 2,40 м. преко које се дужине положнице не пуштају, јер кад положница једног чокота постигне ту дужину, постигла је и положница другог чокота односно по реду од овог, петог чокота, чије се положнице на истој етажи развађале и у једној се тачци састале. Тим смо начином у једно доба, дакле треће или највише четврте године, целу етажу покрили са положницама, па ма колико дуга етажа била. Кад се дакле ова разводница удеси, ореже, привезе, дође очи покидају, онда приђемо лањском делу разводнице или да је назовемо делом разводнице од друге године; на њој су лањски ластари, а овогодишње лозе роднице, које се морају орезати на кондире од 2 ока. А на најстаријем делу разводнице, дакле од прве године, постоје лањски кондири са по 2 лањска ластара, а сада тако зване 2 лозе роднице. Једна је лоза на кондиру горе, а једна је доле близу положнице. Она горња родница са оним делом кондира што се налази над доњом лозом родницом, мора се непосредно над њом орезати, а та доња лоза родница ореже се опет на кондир од 2 ока. Тако се ради на једној страни чокота, а тако исто и на другој. Према томе раду ове године имамо на свакој страни положницу разведену у три године; на најстаријем делу остависмо 4 или 5 кон-

дира на доњем делу лањског кондира, дакле свега 8 или 10 очију; на средњем делу (од две године) остависмо 4 или 5 кондира, свега 8 или 10 очију; на најмлађем делу (на новој разводници) 5 или 6 очију — што на свакој страни положнице износи 21 или 26 очију, а на обема које леже у виду праве положене линије износи 42 или 52 ока, односно рачунајући на род, у средњу руку толико гроздова.

Идућих година, на свима деловима положнице се непрестано режу на кондире од 2 ока и то тако да су кондире на најдоњем месту остављени, да сви леже у једној висини, а не да је један виши а други нижи, јер у том случају неће сок правилно кружити, неке ће кондире, који су на вишем месту боље хранити, који ће и боље напредовати, али ће то напредовање бити на уштрб другог кондира који лежи на нижем месту и који ће у тој мери закрјљавити да ће из себе једва живота показати, а најмање плода донети, а још горе, што на годину на том месту не ћемо моћи имати лозу родницу, коју би на кондир орезати могли; место ће остати голо, ћелаво, а тога се морамо врло чувати.

Даље се не смемо журити са прекомерно јако на дугачко пуштеним разводницама, јер ћемо тим и нехотице са растом на и са плодом побећи крајевима положнице а средина ће нам и у том случају остати гола. Развађање положнице мора ићи полако и постепено,

а никако нагло. Боље је за једну па и за две године дуже је развађати на сигурно радити, него брзо напречац, па после да морамо је наново удешавати, дотеривати или је сасвим из основа подизати, тим ћемо начином више времена и труда уложити а плода свакојако мање добити.

Ако би пак ма којим начином дошли у такав непријатан положај, да нам развађањем положница не испадне онако, како ми желимо; није пуна раста, него је местичава, то је морамо од оног места где се стабло у рашље разлизи поново произвести, а то ћемо тим начином моћи постићи, кад томе месту најближу лозу родницу са првог кондира, пустимо да се као ластар лепо развије (не сме се заламати кад и други ластари) и идућег пролећа до тог места ону положницу одечемо, а нову ову лозу у оној дужини орежемо и уз етажу привежемо, како рекосмо и нагласисмо, шта и како ваља радити прве године. Тим ћемо начином, и ако дужим временом постићи оно што замислисмо и предузесмо да на чокоту произведемо.

Оне лозе, које по природи својој јако терају могу се орезивати на онолико очију и кондира како рекосмо; напротив оне лозе, које немају тако снажан раст те се са једним, два па и три ока морају на краће резати, па по томе и спорије развађати, али свакојако ће нам рад сигуран бити а уз то и успешан.

(Наставиће се).

П О В Р Т А Р С Т В О .

Расађивање-пикирање поврћа.

По Грессенту.

(Свршетак.)

Расађивање мора бити у реду сваки струк, према врсти својој треба да је у једнаком размаку расађен, за то је нужно да увек имамо поред себе летву, на којој је дотични размак обележен и да нам она као такова стоји при бушењу јама уз обележену браздицу, да се све по мери извршује. Други ред према првом треба тако да је удешен да сваки струк другог реда пада према два струка првог реда; па тако да се поступа и са осталим редовима.

Расађивање ваља обавити на облачним данима, јер тада ни топлотни ни светлостни сунчани зраци не могу непосредно на ново засађену расаду утицати и тим учинити с њом да брзо емене и клоне. Иначе се из истог узрока обавља овај посао у вече. Клоне ли једном струк расаде дуго времена треба да се поново поврати. Напротив засади ли се она у вече, то она преко ноћ већ у тој мери успе да се у своме новом положају учврсти, ухвати, јер за то јој у повољним околностима није нужно више од 10 часова да је у таму, па да јој се растење осигура.

Кад се сви струкови по горњем начину засаде и ситном земљом засну, долази одма заливање са приправљеном водом и то са руком — решетком. Тим ће начином вода кроз несабијену земљу полако доћи до жилица и земљу уз ове непосредно приљубити. То је бољи начин, него да ми сами земљу на жилице и струк притискамо и сабијамо. — За поливање су оне канте односно решетки најбоље, које своје млазеве најпре горе избацују па тада доле сами падају. Тада ће млазеви природном својом тежином ударати о земљу и неће у тој мери сабити земљу, као они млазеви који уз природну своју тежину још су и снагом остале воде из канте потискивани; ти су млазеви много јачи и већма земљу односно њену површину сабијају. Између разних удешених канти можемо као врло добру споменути *раве-*

наушову, која у место руже пред лулом има од лима као неку округлу а по средини напоље утињену плочу. Вода кад процури из луле удари се прво по средини те удубљене плоче, разбије се и преко кружне линије (периферије) ове плоче разиђе се у многе ситне млазове који прво горе нагну а за тим почну на земљу да падају. Оваким поливањем се земља врло слабо по површини својој сабија. Колико иначе шкоде јачи млазеви самој земљи што је сабију, толико исто, а још и више и младој расади, који су исто тако жестоки непријатељи као и многи црви, који надгризају биљницу у врату.

Расадимо ли расаду по свима приправљеним лејама па нам још доста остане за расађивање, што на сваки начин и треба да остане, то се онда и ова мора расадити у тако зване *приправне леје* из којих ће се дотичне леје после прве жетве, по други па за тим и трећи пут расађивати. Таким радом ћемо сваки пут добити многе боље и лепше плодове. У таким приправним лејама се расада расађује врло на густо али ипак у редове, да се могу боље неговати и снажити. Из тих приправних леја вади се ово поврће са дотичном лопарицом тако, да се што више и земље са жилама заједно пренесе на одређено место, где се према величини дотичних жила и земље око њих, морају не руке него јендечићи конати и у њих тако рећи неповређено засађивати.

Расади ли се поврће у леје обе врете, то онда нам још ваља приправити ситне чисте земље измешане са мало угорела ђурета и посути тиме леје одозго, што врло добро утиче на растење таковог поврћа. Ово се с тога чини да кад буде киша падала, или кад будемо дотичну леју заливали, да она влага која буде доле до жила продирала, да собом носи и растворене хранљиве материје, које се у покривеном угорелом ђубрету налазиле буду; тим смо начи-

ном избегли само гнојење са течним ђубре-
том, које би се у противном случају морало
чинити, ако смо ради да снажан и једар плод
добивемо од расађеног поврћа. Дакле према
томе видимо да у сваком случају морамо имати
доста ђубрета на расположењу, за то је за
сваког баштована врло важно да уз остало
неговане свога поврћа, велику бригу обраћа
на скупљање ђубрета и удешавање овога, да
му што боље и снажније буде. Онај башто-
ван који је своју башту таку удесио, да на
појединим таблама сваке године извесним ре-
дом измењује усева а међу њима и што више
топлих расадница подизао буде, тај ће у

сваки мах обилно имати, таковог приправље-
ног и доброг ђубрета. О томе је већ била
реч у овом листу прошле године („Д. Л.“
II. стр. 348.) за то поново и обраћамо паж-
њу наших баштованки и баштована на до-
гичне чланке.

Напоследку овом приликом морамо и то
да споменемо, да се сво поврће не расађује,
него у опште оно што зељем називамо, а уз
то још и неко друго као паприка, патлиџан
и т. д. Има много поврћа које се тако сје
и удешава, да остане све до жетве на свом
сталном месту и ту се негује начином, који
ћемо другом приликом изложити.

Ратарство.

Време жетве.

Посејао си, похађаш њиве твоје, чекаш
жетву те надаш се богатој и доброј жетви
т. ј. *желиш много да сиремаш а желиш, да
је то много и добро.* „Како сејеш, онако ћеш
и жети“, вели наша пословица — но ја вел-
им, да си много лакше посејао али теже ћеш
жетти, јер не знаш када треба жети, равнаш
се по комшији али и он незна, јер жање онда
када је жито већ презрело.

Почнеш ли жети одвећ рано, или поч-
неш ли жети одвећ касно није ни једно ни
друго добро, јер си у штети, но ипак је од
ових двају случајева горе ако почнеш касно.
Буди правило сваком газди — боље пре но
прекасно.

Ако почнеш жети мало рано, то ће семе
ипак добро бити, али ако жео будеш касно,
ту је како семе тако и слама одвећ дрвена-
ста а осим тога много ће семена на поље
испасти и пронасти. Ако је жито одвећ касно
пожето, даје много мекиња а мало брашна и
то грубог и црног, дочим зрно, које
је у право време спремљено брашнавије је,
те има много скроба и беланчевине, теже је,
даје прилично мало мекиња а бело брашно.
Тако је и са сламом, ако је храна презрела
одмах је и слама дрвенастија, те употребити
се за шићу марви, то је тврда и нехрањива
а марва је теже и пробави. Храна, која не-

једнако зре, рађе се пре ноже а наиме онда
када је већа половина зрела.

Многи држе, да је жито, које је најпре
сазрело најбоље, али то није истина. Некусни
господари или ти економи веле, да је прва
десетина зреле хране само средње каквоће,
дочим је оно лепше које је најпосле sazрело,
али најиздашније (најбоље) да је оно, које је
у средњу руку зрело. Тога ради *главно је
погодити време, кад треба жети*; најбоље је
са жетвом поч ти, кад класје и слама пожути,
те кад зрно трвењем класја у руци испало
показује довољну тврдоћу, да га можеш пок-
том преполовити, кад је на претргнутом месту
глатко и брашнаво.

Ради лакшега схваћања о познавању
зрелости хлебних усева, разабраћеш из сле-
дећега наиме из познавања постепеног зрења
(зрелости) пшенице :

а.) *Зрелост млечна.* Зрна су само доле
са стране жућкаста, иначе још зелена. Уну-
три су млечна. Сламка је жута а само под
класом зелена.

б.) *Зрелост жута.* Боја зрна је жута,
унутрашњост отеже се као восак, те се пок-
том даде преполовити. Сламка је скроз жута.

в.) *Зрелост цотауна.* Зрна су тврда
дају се још савити али не ноктом преполо-
вити, лако се дају из плеве извадити. Слама
је сува.

d.) *Презрелост.* Зрна су сасвим тврда, те се не дају више савити а из плеве врло лако сама испадају. Слама је више бела но жута.

Подобни степен зрелости опазићеш са малом разликом и код других хлебних усева.

Најприкладније време жетве жита је од зрелости жуте до потпуне и то са разлога што је до жуте зрелости врло много храњивих честица парасло, дачим тај прирастак после жуте зрелости је незнатан. Бољег прегледа ради ево резултат једне хемијске анализе од 1000 пшеничних зрна на ваздуху просушених, које је подузео Новацки у разном стадију зрелости:

Зрелост	П р а м а					
	Воде	Скроба	Протеинске жигерије	Влакнине	Масли	Пепела
Млечна рана	4.055	24.139	3.757	0.629	0.495	0.645
Жута	5.830	35.014	5.729	0.658	0.736	0.732
Потпуна	5.673	35.026	5.239	0.639	0.693	0.728

Што се тиче појединих врста хлебних усева највећма *пшеница* трпи од презрелости; пшеница мора бити жута као злато или нешто блеђа али нигда тамнија, јер онда је већ презрела, која не налази прође на светској пијаци, јер онда већ како напред споменух да је мало брашна, више мекиња и т. д. Код неких врста *ражи* зрно у доба зрелости лако испада, пак с тога није саветно са жетвом отезати већ ваља жети на почетку жуте зрелости. *Јечам* ваља жети кад класје пожути и доле се окрене, иначе много зрна испада. *Зоб* ваља косити кад класје почне жути, јер иначе теже зрна поспадају а слама је веће вредности ако не презре, тога ради препоручује се зоб што пре косити и у откосу да сазре неко време оставити. У опште хлебни усеви ваља у слами т. ј. било у откосу или у снону да дозре. *Проја* зре врло неједнако, горњи део зрео, доле зелен, лако не пада; лишће и слама (стабљика) су јој још зелене а семе је већ зрело — ту се не да жетвом дуго чекати него чим врх почне зрети, треба је жети. *Хелда* је за време жетве скоро сва још зелена, те кад је половина зрна приређене јој боје треба је пожети и у снонове по ретко на пољу оставити да сазре и стабљика да се осуши. — У опште како код ренице тако и код махунасти усева несме се чекати кад зрно почне испадати.

На свршетку велим поново, да мање ти бриге даје сетва од жетве, јер ваљан газда већ код жетве рачунати мора опет на сетву, те старати се да што боље семе произведе, пошто само добро семе на ваљано приређеном земљишту може опет само добро а и много дати.

Карловци.

Фр. Х. Сремац.

ЦВЕЊАРСТВО.

Луковасто, гомољасто и корењасто цвеће.

По Ј. Ц. Шмидту.

Narcissus и Tazetta.

(Зеленкада; drimnjak, glavobolnik, jaglica, jaglika, lužanj, lužanja, ovčica, sunovrat, bieli sunovrat, bedenica, bokalići, marcisa, mercisa. — Š.)

Оба су ова цвета прави украс пролећа, особито ако су засађени на ивицама леја на којима је разнo жбуње. На таким местима најбоље успевају и ту се засађују било у

бера до новембра; много је боље кад се лукови раније расаде него касније. Расађују се 10—15 см. дубоко у земљу а у размаку на 25 см. један од другог. Ко их касније расађује слабо ће успети с њима. Лукови расађени у земљу, не дирају се по 4 године, и за сво то време врло лепо успевају, напредују и богатим цветом цветају. Иза тога се

Сл. 75. проста тазета.

Сл. 76. проста зеленкада.

Сл. 77. марзеланска тазета.

групама или уздуж на редове, што врло лепо и пријатно утиче на гледаоце. Оба ова цвета

времена морају повадити, и лукови разделити један од другог; земља, у којој су расли,

Сл. 78. зеленкада као рог.

Сл. 79. проста зеленкада.

Сл. 80. пуна зеленкада.

врло воле бити на присенку а уз то на снажној и влажној земљи. Најзгодније је време за расађивање лукова им од месеца септем-

ако хоћемо да их поново у њу засадимо, мора се добро угорелим ђубретом нагнојити и добро са земљом измешати, за тим онако

исто разређене посадити их, како већ споменуемо. Сваке се године, особито у јесен мора површина земље, у којој су засађени, добрим и снажним ђубретом покрити, што ће им јако пријати и услед чега ће врло добро успевати.

Као год што се могу са успехом неговати у лејама на слободи, тако се исто могу неговати и у лонцима, оним истим начином као и зумбули; но само се морају на што видније место изложити.

У стакленицама неговане зеленкаде и тазете врло леп изглед имају. Зеленкада као и тазета има много врети, који се у стакленицама (карафама) дају врло лепо однеговати, као *N. biflorus*, *N. poeticus*, проста тазета

(сл. 75.) а особито пуна марзеланска тазета (сл. 77.) За тај се посао ставе лулови од зеленкаде у стакленице месеца децембера до јануара; проста тазета октобера до децембера а пуна од септембера до новембера. Но овом се приликом јако морају чувати од прекомерно јаке топлоте.

Марзеланска тазета је једна од најранијих; сади се у септемберу месецу у лонце и ставе се концем октобера на отворено светло место и то на прозор на умерену топлоту; цвета већ при свршетку новембера месеца заједно са француским зумбулом (*Romaine blanche*) и простом лалом *Duc van Tholl*.

Л и с т а к.

НОЋНА ЂУШКА.

Истинити догађај из сеоског живота.
(Наставак).

Васа запемно на ни беле, а у лицу се променуо.

Баби Станку се намргодило чело због Васе па ће овако прикрити ко за шалу; та шта вас двоје ћутите као да се не познајете, а овамо сте скоро заједно одрасли.

Катицу обли румен по лицу, а очи јој земљу потражише. Зна она како је до мало година са Васом заједно воће па и виноград чувала. Шљивици су им уз баба Станкове шљивике, а виноград уз виноград па су се ту упознали и у екупу с' другом децом свакојаким игара наиграли.

На баба Станкову шалу надовеже приј Јока другу и тај би разговор текао и даље, да их не прекиде домаћин својим доласком.

Женске одоше да готове ручак, а старешине покрај ракије узеше диванисати о раду, времену, порезу и другим дацијама. —

После ручка када се младеж пред црквом у велико сакупила и играла, отишла је домаћица са ћерком и Васом до кола, а за њима домаћин и баба Станко.

Васа се уватио до Катице па игра као

манит, али не што је покрај ње већ да покаже како у његовом селу момци играју.

Катица уз Васу поскакује тако лако па и не осећа да земљу додирује. Срце јој се миљем разиграло па само у Васу гледа, а кад би који ђаволан избацио коју пошалицу, она ти очи доле, али не пред-а се, већ у Васине опанке, па гледи како Васа ногама заплеће. Ни сама не зна зашто да јој је он у колу најлепши момак, и што мора макар и крадомице, у њега да гледи.

Приј Јока све се топи од радости гледајући њи двоје како играју, окрете се баби Станку па ће:

— Јели де, као да су брат и сестра, не зна се које је лепше, а које стаентије.

Баба Станко једва дочека овакав разговор, па и онако не доби прилике до сад, да каже, ради чега је дошао.

— Па и јесу. Бог их је створио једно за друго.

— Кад бих ја имао таког сина, — рече домаћин.

— Па ево ти га. Оћеш?

— А како?

— Па дај ми Катину за снају па ћу ето ја имати вредну снашу, а ти валаног сина.

— Не знам, шта би рекла Јока?

— Ја? ја пристајем како ви наредите, само да ли ће деца пристати?

— Шта деца? деца морају — рече баба Станко.

У то им се приближи прић Гаја па их позва у бирт на чашу вина.

Биртан се зарадова кад је видео газде па се као и сваки чива подмукло насмешио како ће ову муштерију добро прочерупати по цену, — ал се преварио.

Баба Станко и домаћин пошто се са прић Гајом задоста поразговоре одоше кући.

Код куће проговорише још коју о том и са домаћицом, и ствар беше свршена. Баба Станко извади нову сребрну воринтачу и даде девојци среће ради, — па се опростише.

Ко је сад сретнији од Катине кад је чула зашто је ту воринтачу добила, па инак се стидила на питање материно одговорити оно, што осећа.

Код Васе беше са свим друкчије. Његово срце, његове мисли беху само уз Стану. Оцу несмеде истину рећи, али је тврдо одлучио, или Стану или ни једну.

Целога пута ишао је кући невесео, спуштене главе и није ни једне речи проговорио.

Нана их дочека радосна раширеним рукама, а кад их виде обонцу мрка лица пљесну се у прса, слутећи, да добро бити ће.

Од то доба из дана у дан Васа све чуднији: ћути, не пева, слабо и једе, а све избегава и бабу и нану; једнако тражи посла, само да није шњима заједно.

Сутра зајутра зором већ су Тилка и Динка међу себма говориле о томе па и другима приповедале, а после подне знало је већ и цело село како је баба Станко испросило Катину за свога Васу.

Чула то и Стана од своје другарице Данице па се к'о чисто скаменила, а шав јој испале из руке.

— Шта ти је? упита Даница.

— Није ми добро, као да ме грчеви уватише, а што, не знам ни сама.

— Ваљда што се Васа жени?

— Иди молим те, а шта је мени стало за њим, ни сам ја ни до сад шњиме ортачила.

— Стано! немој крити од мене. Ја ти истину кажем да волем Миту Јеремића па сам пазила, како он у колу око тебе облеће, а ти га не гледиш, но крадом кад и кад погледиш па Васу.

— Погодила си да ја не волем Миту Јеремића, али шта би ми аснило да волем и Васу. Он је богаташки син а ја аргатуша, а бог зна и коју он воле. То рече, а дубок јој се уздах оте из груди.

— Де ти мало око њега као што и друге девојке раде, па ћеш видети да и он тебе бегенише.

— То чинити нећу, па ма се никад и не удала.

— Ја ћу му касти.

— Ако кажеш ни си моја другарица.

— Вас две једнако трабуњате, а шав као да вам није у рукама, зар се тако ради; удаваче? — прекиде их Анка кад у собу уђе.

— Ћути ти Анка ти већ знаш само да грдиш, а зар нисмо доста руница отвориле, одговори Даница.

— Та, но, но, нисам ја то из злобе каз'ла. — Ха! шта велиш Данка јел' да ће моја Стана лепо оправити и даривати сватове? шалила се Анка.

— Па и треба. Да ја имам сестру ми би ти страданије нарадиле, да би било за приповест. — Но ја ту е вама дуго тандарам, а где већ и сунце хоће да седа, а мати ми рекла да раније кући дођем.

И Даница се диже па оде кући својој, а Стана зграби суде па отекакута на чесму по воду.

Иза станине куће чим прођеш још две, ту ти је крет и раскршће, а од крета к западу совачић, који води на чесму.

(Наставиће се.)

Белешке.

Везивање младих дрвета за коље је потребно из више узрока, но више пута може бити и штетно. Тако је штетно, ако је врџа сувише танка, или је начињена од кучине, рогоза и сламе. У првом случају врџа се упије у дрво и спречава растење; а у последњим случајевима излажемо дрвеће свакојаким штетљивим бубињу. Сем многих других према смеру веза с овом приликом ћу једну споменути, коју може свако сам начинити. Колико већ треба широк, дебео запушач од јагњеде провртимо, на страни га прережемо и метнемо на стабло од дрвета и онда дрво привежемо за колац жицом гвозденом, тиме смо 1) дрво сачували од позледе, 2) запушач се шири како дрво расте, и најзад у таковој вези неће се гнездити никако штетљиво бубиње.

„М. Н.“

М. Г.

Сађење. Кад ружа нарасте 13—20 см., може се пресадити. Жиле и лишће није потребно сасећи, ако нису руже здраво бујнога раста. Не мисли право, ко држи, да је најзгодније време за пресађивање пред кином или одмах после кише, јер од слабе кише земља се не овлажи скроз и дубоко, а од велике кише се згусне и испуца око биљке, а и то није добро. Пре него ишчунамо руже треба леђу добро исполевати и руже у блато смешено од иловаче, живинских или голубљих изметина и воде метнути, да 2 часа постоје у њему али тако, да им се лишће

види. Око жила треба да дође фина, бухава земља, коју обема рукама прибијемо уз биљку тако, да се не може дрмати.

„М. Н.“

М. Г.

Од маховине да опрости дрва своја треба да је с пролећа први посао свакога воћара. Има више поступака, како се чисте дрва од маховине, да се кречем, пиштевином помешаном с кречем и т. д. али сва споменута и неспоменута средства не могу се употребити са раствором од зелене галице. Једном килограму галице додамо 10 л. воде. Кад је кишовито време можемо у 10 л. воде 2 кг. галице растворити. Овим раствором пошкропимо цело дрво. Маховина спречава храњење дрвета и мило место је најразноврснијим штетљивим бубама и гљивама.

„М. Н.“

М. Г.

Прелаз из стаје на пашу. Ако стоку пре истеривања на пашу постепено и лагано не привикавамо на хладан ваздух и траву, омршавиће и проћи ће 4 седмице, док не дође на стару меру. Поред рђава времена и иначе осети марва овај прелаз, тада се лакше лене за њу болештине. Код крава музара нагао прелаз има утецаја на млеко, јер онда мање млека дају. Неколико дана пре паше треба стоку поступно навикавати на зелену пићу, да би избегли наведене немиле случајеве. Да би рано имали зелене пиће, ваља да с јесени засејемо угаре јесењим лаником (виком), репицом, разним грахорицама, коњулицом и др. Даље треба и температуру у стаји хладити, али не смемо промаху правити.

„М. Н.“

М. Г.

J. C. SCHMIDT ERFURT.

Препоручује свој велики избор

С Е М Е Н А

од поврћа, цвећа и економских биљака, разног дрвећа и шибља и од сваке врсте воћа
произведених биљака
сваке врсте, особито екзотична цвећа и НОВИТЕТА од разног поврћа.

Специјалне богато илустроване каталоге шаље сваком на захтевање бесплатно и франкирано.

J. C. SCHMIDT, Erfurt.

Штампано код Фердинанда Витермана у Сомбору.